



IZBA ARCHITEKTÓW  
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KRAJOWA RADA IZBY ARCHITEKTÓW RP

Warszawa, dnia 22 marca 2016 r.

L. dz. 085/KRIA/2016/w

**Pan Tomasz Żuchowski**  
**Podsekretarz Stanu**  
**Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa**

W ślad za ustaleniami ze spotkania roboczego z dyrekcją Departamentu Budownictwa M.I. i B. W dniu 14 marca 2016 r., Krajowa Rada Izby Architektów przekazuje analizę zakresu niezbędnych korekt rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Pragniemy zaznaczyć, że materiał ten ma status materiału roboczego a proponowane w nim zmiany wymagają w większości pogłębionej dalszej analizy i weryfikacji. Materiał ten nie wyczerpuje również wszystkich kwestii kwalifikujących się do analizy i należy traktować go, jako pierwszy krok do pełnej weryfikacji tego przepisu.

Przekazując ten materiał, pragniemy wyrazić satysfakcję z zaproszenia nas do bezpośredniej współpracy nad tym ważnym dla wszystkich projektantów aktem prawnym na wczesnym, roboczym etapie jego opracowania. Uważamy taki tryb współpracy za najważniejszy dla tworzenia dobrych regulacji prawnych szczególnie w przypadku aktów prawnych o charakterze technicznym i specjalistycznym. Licząc na dalszy ciąg tej roboczej relacji pozostajemy gotowi do dalszej współpracy.

Przewodniczący  
Komisji Legislacji KRIA RP

Piotr Andrzejewski

**ANALIZA ZAKRESU NIEZBĘDNYCH KOREKT  
ROZPORZĄDZENIA W SPRAWIE  
WARUNKÓW TECHNICZNYCH, JAKIM POWINNY ODPOWIADAĆ BUDYNKI I ICH USYTUOWANIE**

**MATERIAŁ ROBOCZY**

w celach poglądowych analiza została sporządzona w trybie „śledź zmiany” na tekście rozporządzenia  
wskazano w niej te paragrafy rozporządzenia, które były przedmiotem analizy

wskazane w analizie rozwiązania wymagają dalszej analizy i weryfikacji

§ 3 [Objaśnienia] Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

0) działce budowlanej – należy przez to rozumieć działkę, o której mowa w art. 2, pkt 12 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Pojęcie używane w rozporządzeniu a niezdefiniowane w Prawie Budowlanym - uzupełnienie

1) zabudowie śródmiejskiej - należy przez to rozumieć zgrupowanie intensywnej zabudowy na obszarze funkcjonalnego śródmieścia ~~– który to obszar stanowi faktycznie lub przewidywane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego centrum miasta lub dzielnicy miasta;~~

Pojęcie zabudowy śródmiejskiej jest kluczowym dla ustalania wymagań wynikających z § 13, 40 i 60. Brak jednoznacznych przesłanek do ustaleń w tym zakresie rodzi spory interpretacyjne na etapie weryfikacji rozwiązań projektowych, co jest jedną z barier w sprawnym przebiegu procesu projektowego. W obecnym stanie trudno jednak sprecyzować jednoznaczne przesłanki dla określania zabudowy śródmiejskiej, które by nie powodowały nadmiernej rozbudowy samej procedury kwalifikowania zabudowy do śródmiejskiej. Takie przesłanki powinny pojawić się przede wszystkim na gruncie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Do tego czasu niniejsza definicja powinna funkcjonować w ww postaci.  
Usunięcie z definicji odwołania do planu miejscowego wynika z dwóch powodów  
- tylko część obszarów śródmiejskich pokryta jest planami miejscowymi  
- plany miejscowe na ogół nie zawierają ustaleń, do których odwołano się w definicji  
W związku z tym, mogą stanowić jedynie dodatkowe kryterium, jeśli akurat rozstrzygają te kwestie, ale nie mogą być przywoływane w definicji

1a) zabudowie uzupełniającej – należy przez to rozumieć zabudowę lokalizowaną w obszarze zabudowy skupionej i stanowiącej jej element

1b) zabudowie skupionej – należy przez to rozumieć zgrupowanie nie mniej niż X budynków, za wyjątkiem budynków o funkcji wyłącznie gospodarczej, pomiędzy którymi największa odległość każdych dwóch sąsiadujących ze sobą budynków nie przekracza Y metrów.

1c) obszarze zabudowy skupionej – rozumie się obszar wyznaczony przez obwiednię prowadzoną w odległości X metrów od zewnętrznych krawędzi skrajnych budynków tworzących zabudowę skupioną, lub po zewnętrznych granicach działek, na których położone są te budynki, jeśli ich odległość od tych granic jest mniejsza niż X metrów.”

Pojęcie zabudowy uzupełniającej jest drugim, niezależnym od zabudowy śródmiejskiej, kluczowym pojęciem dla stosowania wymagań wynikających z § 13, 40 i 60. Wymaga, w związku z tym niezależnej definicji.  
W powyższej propozycji wskazano sposób, w jaki należałoby tą definicję formułować. Tak definiowana zabudowa uzupełniająca odnosi się do definicji zwartej zabudowy, która pojawiła się w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz w projekcie Kodeksu Budowlanego.  
Propozycja ta wymaga dalszej analizy i oceny skutków jej zastosowania.

2) zabudowie jednorodzinnej - należy przez to rozumieć jeden budynek mieszkalny jednorodzinny lub zespół takich budynków, wraz z budynkami garażowymi i gospodarczymi;

3) zabudowie zagrodowej - należy przez to rozumieć w szczególności budynki mieszkalne, budynki gospodarcze lub inwentarskie w rodzinnych gospodarstwach rolnych, hodowlanych lub ogrodniczych oraz w gospodarstwach leśnych;

4) budynku mieszkalnym - należy przez to rozumieć:

- a) budynek mieszkalny wielorodzinny,
- b) budynek mieszkalny jednorodzinny;

5) budynku zamieszkania zbiorowego - należy przez to rozumieć budynek przeznaczony do okresowego pobytu ludzi, w szczególności hotel, motel, pensjonat, dom wypoczynkowy, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe, schronisko, internat, dom studencki, budynek koszarowy, budynek zakwaterowania na terenie zakładu karnego, aresztu śledczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, a także budynek do stałego pobytu ludzi, w szczególności dom dziecka, dom rencistów i dom zakony;

6) budynku użyteczności publicznej - należy przez to rozumieć budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, w tym usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, oraz inny budynek przeznaczony do wykonywania podobnych funkcji; za budynek użyteczności publicznej uznaje się także budynek biurowy lub socjalny;

7) budynku rekreacji indywidualnej - należy przez to rozumieć budynek przeznaczony do okresowego wypoczynku;

8) budynku gospodarczym - należy przez to rozumieć budynek przeznaczony do niezawodowego wykonywania prac warsztatowych oraz do przechowywania materiałów, narzędzi, sprzętu i płodów rolnych służących ~~mieszkańcom budynku~~ **użytkownikom budynków mieszkalnego, budynku zamieszkania zbiorowego, budynku rekreacji indywidualnej**, a także ich otoczenia, a w zabudowie zagrodowej przeznaczony również do przechowywania środków produkcji rolnej i sprzętu oraz płodów rolnych;

Obecny zapis uniemożliwia budowanie budynków gospodarczych służących np. budynkom usługowym albo terenem sportowym itp. Stanowi to nieuzasadnione, sprzeczne z faktycznymi potrzebami, ograniczenie.

- 9) mieszkaniu - należy przez to rozumieć zespół pomieszczeń mieszkalnych i pomocniczych, mający odrębne wejście, wydzielony stałymi przegrodami budowlanymi, umożliwiający stały pobyt ludzi i prowadzenie samodzielnego gospodarstwa domowego;
- 10) pomieszczeniu mieszkalnym - należy przez to rozumieć pokoje w mieszkaniu, a także sypialnie i pomieszczenia do dziennego pobytu ludzi w budynku zamieszkania zbiorowego;
- 11) pomieszczeniu pomocniczym - należy przez to rozumieć pomieszczenie znajdujące się w obrębie mieszkania lub lokalu użytkowego służące do celów komunikacji wewnętrznej, higieniczno-sanitarnych, przygotowywania posiłków, z wyjątkiem kuchni zakładów żywienia zbiorowego, a także do przechowywania ubrań, przedmiotów oraz żywności;
- 12) pomieszczeniu technicznym - należy przez to rozumieć pomieszczenie przeznaczone dla urządzeń służących do funkcjonowania i obsługi technicznej budynku;
- 13) pomieszczeniu gospodarczym - należy przez to rozumieć pomieszczenie znajdujące się poza mieszkaniem lub lokalem użytkowym, służące do przechowywania przedmiotów lub produktów żywnościowych użytkowników budynku, materiałów lub sprzętu związanego z obsługą budynku, a także opału lub odpadów stałych;
- 14) lokalu użytkowym - należy przez to rozumieć jedno pomieszczenie lub zespół pomieszczeń, wydzielone stałymi przegrodami budowlanymi, niebędące mieszkaniem, pomieszczeniem technicznym albo pomieszczeniem gospodarczym;
- 15) poziomie terenu - należy przez to rozumieć przyjętą w projekcie rzędną terenu w danym miejscu działki budowlanej;
- 16) kondygnacji - należy przez to rozumieć poziomą **nadziemną lub podziemną** część budynku, zawartą pomiędzy powierzchnią posadzki na stropie lub najwyższej położonej warstwy podłogowej na gruncie a powierzchnią posadzki na stropie bądź warstwy osłaniającej izolację cieplną stropu, znajdującego się nad tą częścią budynku, przy czym za kondygnację uważa się także poddasze z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi oraz poziomą część budynku stanowiącą przestrzeń na urządzenia techniczne, mającą średnią wysokość w świetle większą niż 2 m; za kondygnację nie uznaje się nadbudówek ponad dachem, takich jak maszynownia dźwigu, centrala wentylacyjna, klimatyzacyjna, **obudowa wyjścia z klatki schodowej lub kotłownia lub inne pomieszczenia techniczne** ;

Przymiotniki „nadziemna i podziemna” nie wnoszą nic do definicji głównej, a są elementami szczegółowych definicji - ust.17 i 18. Nadbudówka osłaniająca wyjście z klatki schodowej na dach ma ten sam charakter jak nadbudówki uwzględnione w opisanie w obecnym zapisie, nie stanowi dodatkowej kondygnacji.

- 17) kondygnacji podziemnej - należy przez to rozumieć kondygnację zagłębioną ze wszystkich stron budynku, co najmniej do połowy jej wysokości w świetle poniżej poziomu przylegającego do niego terenu, a także każdą usytuowaną pod nią kondygnację;
- 18) kondygnacji nadziemnej - należy przez to rozumieć każdą kondygnację niebędącą kondygnacją podziemną;
- 19) antresoli - należy przez to rozumieć górną część kondygnacji lub pomieszczenia znajdującą się nad przedzielającym je stropem pośrednim **o powierzchni mniejszej od powierzchni tej kondygnacji lub pomieszczenia**, niezamkniętą przegrodami budowlanymi od strony wnętrza, z którego jest wydzielona;

Istotą antresoli jest to, że nie jest kondygnacją oraz, że jest otwarta na kubaturę, w której się znajduje. Zaprojektowanie antresoli pozwala na lepsze, bardziej ekonomiczne wykorzystanie przestrzeni. Jest to szczególnie potrzebne w sytuacjach, kiedy plan miejscowy określa wysokość zabudowy w metrach i ilość kondygnacji w taki sposób, że obecność antresoli jest poniekąd oczywistą intencją (wysokość w metrach znacznie większa niż wynikająca z ilości kondygnacji)  
Obecny zapis nie pozwala uznać za antresolę np. części kondygnacji lub pomieszczenia na stropie klatki schodowej, lub pomieszczenia technicznego, ponieważ w takiej sytuacji powierzchnia antresoli jest zwykle za duża by spełnić definicję..

- 20) suterenie - należy przez to rozumieć kondygnację budynku lub jej część zawierającą pomieszczenia, w której poziom podłogi w części lub całości znajduje się poniżej poziomu projektowanego lub urządzonego terenu, lecz co najmniej od strony jednej ściany z oknami poziom podłogi znajduje się nie więcej niż 0,9 m poniżej poziomu terenu przylegającego do tej strony budynku;
- 21) piwnicy - należy przez to rozumieć kondygnację podziemną lub najniższą nadziemną bądź ich część, w których poziom podłogi co najmniej z jednej strony budynku znajduje się poniżej poziomu terenu;
- 22) terenie biologicznie czynnym - należy przez to rozumieć teren z nawierzchnią **ziemną** urządzoną w sposób zapewniający naturalną vegetację **i retencję wód opadowych**, a także 50% powierzchni tarasów i stropodachów **oraz innych powierzchni z taką nawierzchnią zapowieniający zapewniających** naturalną vegetację, nie mniej jednak niż 10 m<sup>2</sup>, oraz wodę powierzchniową na tym terenie;

Zawężenie definicji do nawierzchni ziemnej jest niezasadne. Istotą zapisu jest zapewnienie naturalnej roślinności i retencji wód opadowych..

Obecnie stosuje się liczne, nowoczesne rozwiązania służące zapewnieniu naturalnej, lub intensywniejszej niż naturalna, roślinności jak i retencji, oparte o substraty glebowe, naturalne skały, elementy strukturalne wzmacniające pochyle lub płaskie powierzchnie (np. na trawnikach przeznaczonych dla ruchu pieszego i sportu).

Rozszerzenie dotychczasowej definicji wpłynie istotnie na jakość przestrzeni publicznych i efektywność zagospodarowania przestrzeni publicznych, szczególnie w obszarach zurbanizowanych.

**23) powierzchni wewnętrznej budynku** - należy przez to rozumieć sumę powierzchni wszystkich kondygnacji budynku, mierzoną po wewnętrznym obrysie przegród zewnętrznych budynku w poziomie podłogi, bez pomniejszenia o powierzchnię przekroju poziomego konstrukcji i przegród wewnętrznych, jeżeli występują one na tych kondygnacjach, a także z powiększeniem o powierzchnię antresoli;

**24) kubaturze brutto budynku** - należy przez to rozumieć sumę kubatury brutto wszystkich kondygnacji, stanowiącą iloczyn powierzchni całkowitej, mierzonej po zewnętrznym obrysie przegród zewnętrznych i wysokości kondygnacji brutto, albo między podłogą na stropie lub warstwą wyrównawczą na gruncie a górną powierzchnią podłogi bądź warstwy osłaniającej izolację cieplną stropu nad najwyższą kondygnacją, przy czym do kubatury brutto budynku:

a) wlicza się kubaturę przejść, prześwitów i przejazdów bramowych, poddaszy nieużytkowych oraz przekrytych części zewnętrznych budynku, takich jak: loggie, podcienia, ganki, krużganki, werandy, a także kubaturę balkonów i tarasów, obliczaną do wysokości balustrady,

b) nie wlicza się kubatury ław i stóp fundamentowych, kanałów i studzienek instalacyjnych, studzienek przy oknach piwnicznych, zewnętrznych schodów, ramp i pochylni, gzymsów, daszków i osłon oraz kominów i attyk ponad płaszczyznę dachu.

Powierzchnie i kubatura powinny odnosić się do ustaleń obowiązującej normy ISO9836. W przeciwnym wypadku powstają rozbieżności pomiędzy rozstrzygnięciami operującymi różnymi definicjami.

**§ 6 [Wysokość budynku]** Wysokość budynku, służącą do przyporządkowania temu budynkowi odpowiednich wymagań rozporządzenia, mierzy się od poziomu terenu przy najniższym położonym wejściu do budynku lub jego części, znajdującym się na pierwszej kondygnacji nadziemnej budynku, do górnej powierzchni ~~najwyżej położonego~~ **najwyżej położoną kondygnacją**, łącznie z grubością izolacji cieplnej i warstwy ją osłaniającej, ~~bez uwzględniania wyniesionych ponad tę płaszczyznę maszynowni dźwigów i innych pomieszczeń technicznych~~, bądź do najwyżej położonego punktu stropodachu lub konstrukcji przekrycia budynku znajdującego się bezpośrednio nad pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi.

W definicji wysokości budynku lepiej jest powołać się na definicję kondygnacji, zamiast przepisywać jej treść.

## § 12 [Warunki usytuowania]

1. Jeżeli z przepisów § 13, 60 i 271-273 lub przepisów odrębnych określających dopuszczalne odległości niektórych budowli od budynków nie wynikają inne wymagania, budynek na działce budowlanej należy sytuować w odległości od granicy z sąsiednią działką budowlaną nie mniejszej niż:

1) 4 m - w przypadku budynku zwróconego ścianą z ~~otworami okiennymi lub drzwiowymi~~ **oknami lub drzwiami** w stronę tej granicy;

2) 3 m - w przypadku budynku zwróconego ścianą bez ~~otworów okiennych lub drzwiowych~~ **okien lub drzwi** w stronę tej granicy.

Zastąpienie terminu „otwory okienne” terminem „okno” oraz terminu „otwór drzwiowy” terminem „drzwi” wiąże się z wieloma problemami interpretacyjnymi występującymi w sytuacjach projektowania fragmentów ścian osłonowych, jako ścian o konstrukcji słupowo - ryglowej aluminiowo-szklanej, lub w całości, jako fasad szklanych (również w budynkach jednorodzinnych).

Pojęcie „otwór okienny” i „otwór drzwiowy” nie jest definiowane ani w WT ani w Prawie Budowlanym, natomiast definicja okna i ściany istnieje w aktualnej normie PN-ISO 6707-1:2008 budynki i budowle. Terminologia. Część 1: Terminy ogólne.

2. Sytuowanie budynku w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, dopuszcza się w odległości 1,5 m od granicy lub bezpośrednio przy tej granicy, jeżeli wynika to z ustaleń planu miejscowego albo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

**3. Dopuszcza się, uwzględniając przepisy odrębne oraz zawarte w § 13, 60 i 271-273, sytuowanie budynku bezpośrednio przy granicy z sąsiednią działką budowlaną, jeżeli będzie on przylegał całą powierzchnią swojej ściany do ściany budynku istniejącego na sąsiedniej działce lub do ściany budynku projektowanego, dla którego istnieje ostateczna decyzja o pozwoleniu na budowę, pod warunkiem, że jego część leżąca w pasie o szerokości 3 m wzdłuż granicy działki będzie miała długość i wysokość nie większe niż ma budynek istniejący lub projektowany na sąsiedniej działce budowlanej.**

Dobudowa nowego budynku do ślepej ściany stojącej na granicy działki jest podstawowym procesem urbanistycznym i ze wszelkich miar pożądanym elementem porządkowania krajobrazu miast i wsi. Dobudowa taka powinna być dozwolona z mocy prawa, i nie może być ograniczana wyłącznie do zabudowy jednorodzinnej i przypadków zapisanych w planie miejscowym. Większość planów miejscowych nie posiada zapisów dotyczących tej kwestii, co blokuje możliwość dokonania dobudowy w przypadkach innych niż zabudowa jednorodzinna. Stąd przeniesienie pkt 2 z ust. 3 do osobnego ustępu dotyczącego zabudowy w ogóle.

4. W zabudowie jednorodzinnej, uwzględniając przepisy odrębne oraz zawarte w § 13, 60 i 271-273, dopuszcza się:

1) sytuowanie budynku ścianą bez ~~otworów okiennych lub drzwiowych~~ **okien lub drzwi** bezpośrednio przy granicy z sąsiednią działką budowlaną lub w odległości mniejszej niż określona w ust. 1 pkt 2, lecz nie mniejszej niż 1,5 m, na działce budowlanej o szerokości mniejszej niż 16 m;

~~2) sytuowanie budynku bezpośrednio przy granicy z sąsiednią działką budowlaną, jeżeli będzie on przylegał całą powierzchnią swojej ściany do ściany budynku istniejącego na sąsiedniej działce lub do ściany budynku projektowanego, dla którego istnieje ostateczna decyzja o pozwoleniu na budowę, pod warunkiem że jego część leżąca w pasie o szerokości 3 m wzdłuż granicy działki będzie miała długość i wysokość nie większe niż ma budynek istniejący lub projektowany na sąsiedniej działce budowlanej;~~

2) ~~3)~~ rozbudowę budynku istniejącego, usytuowanego w odległości mniejszej niż określona w ust. 1 od granicy z sąsiednią działką budowlaną, jeżeli w pasie o szerokości 3 m wzdłuż tej granicy zostaną zachowane jego dotychczasowe wymiary, a także nadbudowę tak usytuowanego budynku o nie więcej niż jedną kondygnację, przy czym w nadbudowanej ścianie, zlokalizowanej w odległości mniejszej niż 4 m od granicy nie może być otworów okiennych lub drzwiowych;

3) ~~4)~~ sytuowanie budynku gospodarczego i garażu o długości mniejszej niż ~~5,5~~ **6,5** m i o wysokości mniejszej niż 3 m bezpośrednio przy granicy z sąsiednią działką budowlaną lub w odległości nie mniejszej niż 1,5 m ścianą bez otworów okiennych lub drzwiowych.

Garaż przydomowy, szczególnie na obszarach wiejskich powinien być zgodnie z zasadami sztuki projektowej dłuższy niż 5,5 m. Ze względu na to oraz na konieczność stosowania grubszych ścian zewnętrznych (termika budynków) - proponowana długość 6,5 m

4. Usytuowanie budynku na działce budowlanej w sposób, o którym mowa w ust. 2, ~~3~~ i 4, powoduje objęcie sąsiedniej działki budowlanej obszarem oddziaływania w rozumieniu art. 3 pkt 20 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane.

5. Odległość od granicy z sąsiednią działką budowlaną nie może być mniejsza niż:

1) 1,5 m do okapu, gzymsu, balkonu lub daszku nad wejściem, a także do takich części budynku jak galeria, taras, schody zewnętrzne, pochylnia lub rampa;

2) 4 m do zwróconego w stronę tej granicy otworu okiennego umieszczonego w dachu lub połaci dachowej.

6. Budynek inwentarski lub budynek gospodarczy, uwzględniając przepisy odrębne oraz zawarte w § 13, 60 i 271-273, nie może być sytuowany ścianą z otworami okiennymi lub drzwiowymi w odległości mniejszej niż 8 m od ściany istniejącego na sąsiedniej działce budowlanej budynku mieszkalnego, budynku zamieszkania zbiorowego lub budynku użyteczności publicznej, lub takiego, dla którego istnieje ostateczna decyzja o pozwoleniu na budowę, z zastrzeżeniem ust. 3 pkt 4.

7. Odległości od granicy z sąsiednią działką budowlaną do podziemnej części budynku, a także budowli podziemnej spełniającej funkcje użytkowe budynku, znajdujących się całkowicie poniżej poziomu otaczającego terenu, nie ustala się.

## § 18 [Miejsca postojowe, organizacja]

1. Zagospodarowując działkę budowlaną, należy urządzić, stosownie do jej przeznaczenia i sposobu zabudowy, miejsca postojowe dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo, w tym również miejsca postojowe dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne.

2. Liczbę i sposób urządzenia miejsc postojowych należy dostosować do wymagań ustalonych w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem potrzebnej liczby miejsc, z których korzystają osoby niepełnosprawne.

## § 19 [Odległość od zabudowań]

1. Odległość wydzielonych miejsc postojowych, w tym również zadaszonych, lub ~~otwartego w otwartym~~ garażu ~~wielopoziomowego wielopoziomowym~~ dla samochodów osobowych od okien pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi w budynku mieszkalnym, budynku zamieszkania zbiorowego, z wyjątkiem hotelu, budynku opieki zdrowotnej, oświaty i wychowania, a także od placu zabaw i boiska dla dzieci i młodzieży, nie może być mniejsza niż **7 m**.

~~1) 7 m – w przypadku do 4 stanowisk włącznie;~~

~~2) 10 m – w przypadku 5 do 60 stanowisk włącznie;~~

~~3) 20 m – w przypadku większej liczby stanowisk, z uwzględnieniem § 276 ust. 1.~~

2. Odległość wydzielonych miejsc postojowych ~~lub otwartego garażu wielopoziomowego dla samochodów osobowych, o których mowa w ust. 1~~ od granicy działki budowlanej nie może być mniejsza niż **3 m**.

~~1) 3 m – w przypadku do 4 stanowisk włącznie;~~

~~2) 6 m – w przypadku 5-60 stanowisk włącznie;~~

~~3) 16 m – w przypadku większej liczby stanowisk.~~

3. Odległości, o których mowa w ust. 1 ~~i-2~~, stosuje się do sytuowania wjazdów do zamkniętego garażu w stosunku do okien budynku opieki zdrowotnej, oświaty i wychowania, a także placów zabaw i boisk dla dzieci i młodzieży.

4. Zachowanie odległości, o których mowa w ust. 1 ~~i-2~~, nie jest wymagane przy sytuowaniu miejsc postojowych między liniami rozgraniczającymi ulicę (w pasie drogowym) **oraz na działkach w zabudowie jednorodzinnej.**

**§ 20 [Miejsca dla niepełnosprawnych]** Miejsca postojowe dla samochodów, z których korzystają wyłącznie osoby niepełnosprawne, mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż **5 4 m** od okien budynku mieszkalnego wielorodzinnego i zamieszkania zbiorowego oraz zbliżone bez żadnych ograniczeń do innych budynków. Miejsca te wymagają odpowiedniego oznakowania.

Istotą tej regulacji jest ograniczenie uciążliwości powodowanych przez samochody dla użytkowników pomieszczeń na stały pobyt. Przedmiotem tego przepisu jest miejsce postojowe a nie obiekt budowlany – stąd korekta w ust. 1.

Jeśli rozważyć sens tego przepisu to dotyczy on bezpośrednich uciążliwości stwarzanych przez miejsca postojowe położone najbliżej pomieszczeń na stały pobyt. Nie wpływa na tą uciążliwość liczba tych miejsc położonych dalej. Tym bardziej, że postęp techniczny sprawia, że samochody stały się w rzeczywistości mniej uciążliwe – coraz cichsze i emitujące coraz mniej zanieczyszczeń – niż w czasie wprowadzania tego zapisu.

Uciążliwości wynikające ze skali parkingów dotyczą innych kwestii, takich jak jakość przestrzeni urbanistycznej i szerzej jakość środowiska. Te kwestie są regulowane na gruncie innych przepisów, w tym planów miejscowych, decyzji o w.z.i z.t. czy przepisów o ochronie środowiska - rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko Dz.U.nr 213 poz 1397 §3.1, pkt 56 a i b określa graniczne powierzchnie garaży lub parkingów – odpowiednio powyżej 0,2 ha i 0,5 ha, jako przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Zatem, uzależnianie odległości od wielkości parkingu jest bezzasadne z punktu widzenia sensu tego przepisu w tym rozporządzeniu, a powoduje ono dodatkowe negatywne skutki dla efektywności w zagospodarowaniu terenu i efektywności ekonomicznej inwestycji, głównie mieszkaniowych.

Zwolnienie z wymagań tego paragrafu zabudowy jednorodzinnej likwiduje sprzeczne z funkcjonowaniem tej zabudowy polskie kuriozum, skutkujące degradacją cennych terenów prywatnej rekreacji przez nadmiernie rozbudowane zagospodarowanie związane z obsługą samochodu.

## § 40 [Miejsca zabaw dla dzieci]

1. W zespole budynków wielorodzinnych objętych jednym pozwoleniem na budowę należy, stosownie do potrzeb użytkowych, przewidzieć place zabaw dla dzieci i miejsca rekreacyjne dostępne dla osób niepełnosprawnych, przy czym co najmniej 30% tej powierzchni powinno znajdować się na terenie biologicznie czynnym, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

2. Nasłonecznienie placu zabaw dla dzieci powinno wynosić co najmniej **4 3** godziny, liczone w dniach ~~równonocy~~ (21 marca i **lub** 21 września) w godzinach 10<sup>00</sup>-16<sup>00</sup>. W zabudowie śródmiejskiej dopuszcza się nasłonecznienie nie krótsze niż **2 1,5** godziny.

Skrócenie o 1 godzinę wymogu nasłonecznienia placu zabaw i rekreacji ma na celu poprawę efektywności wykorzystania terenów, szczególnie w warunkach śródmiejskich oraz poprawę komfortu klimatycznego takich przestrzeni. 3 godziny nasłonecznienia w dniach równonocy oznacza często 4-5 godzin nasłonecznienia w okresie letnim, w którym zapewnienie przestrzeniom rekreacji cienia jest równie ważne dla komfortu mikroklimatycznego jak bezpośrednie nasłonecznienie.

W przypadku otwartych przestrzeni precyzyjne pojęcie astronomiczne równonocy nie jest konieczne. Wystarczające jest związanie tego przepisu z określonymi datami.

3. Odległość placów i urządzeń, o których mowa w ust. 1, od linii rozgraniczających ulicę, od okien pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz od miejsc gromadzenia odpadów powinna wynosić co najmniej ~~10~~ **7** m.

Ograniczenie wymaganych odległości z 10 do 7 m nie zwiększy istotnie uciążliwości wynikających z funkcjonowania placu zabaw. 7 m jest również wystarczającą strefą do zapewnienia izolacji od takich obiektów śmietniki i bezpieczeństwa od ulic. Parametr ten jest zbieżny z wymaganymi odległościami od miejsc postojowych, co potwierdza jego zasadność. Istotnie za to, wpłynie to na efektywność zagospodarowania terenu, szczególnie w warunkach śródmiejskich.

## § 60 [Wymagany czas nasłonecznienia]

1. Pomieszczenia przeznaczone do zbiorowego przebywania dzieci w żłobku, przedszkolu i szkole, z wyjątkiem pracowni chemicznej, fizycznej i plastycznej, powinny mieć zapewniony czas nasłonecznienia co najmniej ~~3~~ **2,5** godziny w dniach równonocy (~~21 marca i 21 września~~) w godzinach 8<sup>00</sup>-16<sup>00</sup> **czasu strefowego**, natomiast pokoje mieszkalne - w godzinach 7<sup>00</sup>-17<sup>00</sup> **czasu strefowego**.

Skrócenie o 30 minut obecnie wymaganych interwałów nasłonecznienia – do 2,5 godzin oraz do 1 godziny dla zabudowy śródmiejskiej, jest działaniem równoważącym dla wciąż rosnących wymagań względem termiki budynków. Przepisy, również przepisy tego rozporządzenia, zmuszają do stosowania coraz grubszych ścian, co powoduje, że skutki urbanistyczne spełnienia wymagań 3 godzinnych faktycznie są takie jak dla 3,5 godziny w przypadku technologii ścian sprzed obecnych wymogów termoizolacyjnych. W świetle konstytucji obecnych standardów nasłonecznienia, którą stanowi „Karta Ateńska”, w której niezbędny czas nasłonecznienia mieszkań w dniu równonocy określono na 2 godziny, zmniejszenie z 3 do 2,5 godziny nie pogorszy istotnie standardu solarnego a pozwoli zrównoważyć skutki urbanistyczne tej regulacji. Odniesienie interwału czasowego do sprecyzowanego systemu – czasu strefowego - pozwoli usunąć rozbieżności interpretacyjne w tym zakresie i niejako zryczałtować różnice występujące pomiędzy rzeczywistym czasem słonecznym a czasem zegarowym. Usunięcie dat 21 marca i września, które nie pokrywają się z rzeczywistym, astronomicznym dniem równonocy odnosi przepis do jednoznacznego kryterium.

### 1a. W mieszkaniach wielopokojowych wymagania ust. 1 powinny być spełnione przynajmniej dla jednego pokoju.

Ten warunek obecnie nie zawile sformułowany. Wymaga dla czytelności przepisu osobnego sformułowania.

2. W mieszkaniu wielopokojowym dopuszcza się ograniczenie ~~wymagania~~ **wymaganego nasłonecznienia** określonego w ust. 1 ~~co najmniej do jednego pokoju, przy czym w śródmiejskiej zabudowie uzupełniającej dopuszcza się ograniczenie~~ **wymaganego czasu nasłonecznienia do 1,5** 1 godziny, a w odniesieniu do mieszkania jednopokojowego w takiej zabudowie nie określa się wymaganego czasu nasłonecznienia **w przypadku :**

- 1) **budynków zlokalizowanych w zabudowie śródmiejskiej;**
- 2) **budynków zlokalizowanych w obszarze zabudowy uzupełniającej; potrzebne odpowiednie definicje**
- 3) **budynków i obiektów objętych ochroną konserwatorską na podstawie przepisów odrębnych;**
- 4) **ograniczenia wymagań ust. 1 wynikającego z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.**

Obecnie warunki ograniczenia dotyczą wyłącznie, ogólnie zdefiniowanej zabudowy śródmiejskiej i w ogóle niezdefiniowanej zabudowy uzupełniającej. Oprócz tego, że powodują problemy interpretacyjne, stanowiące barierę dla sprawnego przebiegu procesu projektowego to nie wyczerpują wszystkich przesłanek do ograniczenia wymagań dla nasłonecznienia. Powoduje to masowe wystąpienia o odstępstwa od WT. Proponowany zapis reguluje tą kwestie w pełniejszym i uzasadnionym bo opartym o realne przesłanki zakresie.

## § 68 [Wymiary]

1. Graniczne wymiary schodów stałych w budynkach o różnym przeznaczeniu określa tabela:

Przeznaczenie budynków	Minimalne wymiary <del>szerokość</del> użytkowe (m)		Maksymalna wysokość stopni (m)
	<del>szerokości</del> biegu	spocznika	
1	2	3	4
Budynki mieszkalne jednorodzinne i w zabudowie zagrodowej oraz mieszkania dwupoziomowe	0,8	<del>0,8</del> szerokość nie mniejsza niż szerokość biegu schodowego związanego z tym spocznikiem; długość**) nie mniejsza niż 0,8 m	0,19
Budynki mieszkalne wielorodzinne, budynki zamieszkania zbiorowego*) oraz budynki użyteczności publicznej*), z wyłączeniem	1,2	<del>1,5</del> szerokość nie mniejsza niż szerokość biegu schodowego związanego z tym spocznikiem; długość**), z zastrzeżeniem ust.2, nie mniejsza niż 1,2 m	0,175



budynków zakładów opieki zdrowotnej, a także budynki produkcyjne <sup>*)</sup> , magazynowo-składowe oraz usługowe, w których zatrudnia się ponad 10 osób, <b>zewnątrzne schody ewakuacyjne</b>			
Przedszkola i żłobki	1,2	<del>1,3</del> szerokość nie mniejsza niż szerokość biegu schodowego związanego z tym spocznikiem; długość**), z zastrzeżeniem ust.2, nie mniejsza niż 1,3 m	0,15
Budynki opieki zdrowotnej <sup>*)</sup>	1,4	<del>1,5</del> szerokość nie mniejsza niż szerokość biegu schodowego związanego z tym spocznikiem; długość**), z zastrzeżeniem ust.2, nie mniejsza niż 1,4 m	0,15
Garaże wbudowane i wolno stojące (wielostanowiskowe) oraz budynki usługowe, w których zatrudnia się do 10 osób	0,9	<del>0,9</del> szerokość nie mniejsza niż szerokość biegu schodowego związanego z tym spocznikiem; długość**), z zastrzeżeniem ust.2, nie mniejsza niż 0,9 m	0,19
We wszystkich budynkach niezależnie od ich przeznaczenia schody do kondygnacji podziemnej, pomieszczeń technicznych i poddaszy nieużytkowych	0,8	<del>0,8</del> szerokość nie mniejsza niż szerokość biegu schodowego związanego z tym spocznikiem; długość**) nie mniejsza niż 0,8 m	0,2

<sup>\*)</sup> W przypadku tych budynków szerokość użytkową biegu schodowego i spocznika należy przyjmować z uwzględnieniem wymagań określonych w ust. 2.

**\*\*)** długość spocznika, liczy się w osi biegów schodowych związanej z tym spocznikiem.

2. W budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach produkcyjnych łączną szerokość użytkową biegów oraz **łącznie szerokość użytkową wymiary użytkowe** spoczników w klatkach schodowych, stanowiących drogę ewakuacyjną, należy obliczać proporcjonalnie do liczby osób mogących przebywać równocześnie na kondygnacji, na której przewiduje się obecność największej ich liczby, przyjmując co najmniej 0,6 m szerokości na 100 osób, lecz nie mniej niż określono to w ust. 1.

Obecny przepis pomija długość (głębokość) spocznika a w przypadku zabudowy mieszkaniowej jego szerokości nie wiąże z szerokością biegu. Powoduje to w wielu sytuacjach absurdu użytkowe i konstrukcyjne. Proponowana zmiana rozszerza ustalenia również o długość spocznika i wiąże jego szerokość z szerokością biegu schodowego. W przypadku zabudowy mieszkaniowej wiąże się z to ustaleniem jego długości (głębokości) na 1,2 m. Obecnie wymaganie dla tego wymiary przenosi się z wymaganej szerokości 1,5 co jest nieuzasadnionym wypełnianiem luki w tym przepisie. 1,2 m jako minimum głębokości spocznika w zabudowie mieszkaniowej jest ze wzaledów użytkowych wystarczające

3. Szerokość użytkowa schodów zewnętrznych do budynku powinna wynosić co najmniej 1,2 m, przy czym nie może być mniejsza niż szerokość użytkowa biegu schodowego w budynku, przyjęta zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 1 i 2.

4. Szerokość użytkową schodów stałych mierzy się między wewnętrznymi krawędziami poręczy, a w przypadku balustrady jednostronnej - między wykończoną powierzchnią ściany a wewnętrzną krawędzią poręczy tej balustrady. Szerokości te nie mogą być ograniczane przez zainstalowane urządzenia oraz elementy budynku.

## § 69 [Stopnie]

1. Liczba stopni w jednym biegu schodów stałych powinna wynosić nie więcej niż:

1) 14 stopni - w budynku opieki zdrowotnej;

2) ~~17~~ 18 stopni - w innych budynkach **i zewnętrznych schodach ewakuacyjnych**.

18 stopni w jednym biegu nie pogarsza warunków użytkowania schodów rozszerzając w zamian możliwość rozwiązań architektonicznych.

2. Wymaganie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie dotyczy budynków w zabudowie jednorodzinnej i w zabudowie zagrodowej oraz budynków rekreacji indywidualnej, mieszkań dwupoziomowych oraz dojść do urządzeń technicznych.

3. Liczba stopni w jednym biegu schodów zewnętrznych **przy głównych wejściach do budynku** nie powinna wynosić

więcej niż 10 14.

Zmiana porządkująca. Ograniczenie ilości stopni w schodach zewnętrznych do 10 jest zbytnim ograniczeniem. Skoro w obiektach opieki zdrowotnej minimalna ilość stopni to 14, to parametr ten należy uznać za uzasadniony również dla schodów zewnętrznych przy wejściach do budynków. Zmniejszy to zdecydowanie koszty realizacji takich elementów budynku jak wejścia do budynku.

4. Szerokość stopni stałych schodów wewnętrznych powinna wynikać z warunku określonego wzorem:  $2h + s = 0,6$  do 0,65 m, gdzie h oznacza wysokość stopnia, s - jego szerokość.
5. Szerokość stopni schodów zewnętrznych przy głównych wejściach do budynku powinna wynosić w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i budynkach użyteczności publicznej co najmniej 0,35 m.
6. Szerokość stopni schodów wachlarzowych powinna wynosić co najmniej 0,25 m, natomiast w schodach zabiegowych i kręconych szerokość taką należy zapewnić w odległości nie większej niż 0,4 m od poręczy balustrady wewnętrznej lub słupa stanowiącego koncentryczną konstrukcję schodów.
7. W budynku zakładu opieki zdrowotnej stosowanie schodów zabiegowych i wachlarzowych, jako przeznaczonych do ruchu pacjentów, jest zabronione.
8. W budynkach opieki zdrowotnej, a także budynkach zamieszkania zbiorowego przeznaczonych dla osób starszych oraz niepełnosprawnych zabrania się stosowania stopni schodów z noskami i podcięciami.

**§ 70 [Usytuowanie pochylni]** Maksymalne nachylenie pochylni związanych z budynkiem nie może przekraczać wielkości określonych w poniższej tabeli:

Przeznaczenie pochylni	Usytuowanie pochylni	
	na zewnątrz, bez przekrycia % nachylenia	wewnątrz budynku lub pod dachem % nachylenia
1	2	3
Do ruchu pieszego i dla osób niepełnosprawnych poruszających się przy użyciu wózka inwalidzkiego, przy wysokości pochylni:		
a) do 0,15 m	15	15
b) do 0,5 m	8	10
c) ponad 0,5 m*)	6	8
Dla samochodów w garażach wielostanowiskowych:		
a) jedno- i dwupoziomowych	15	20
b) wielopoziomowych	15	15
Dla samochodów w garażach indywidualnych	25	25

\*) Pochylnie do ruchu pieszego i dla osób niepełnosprawnych o spadku powyżej 6% i o długości ponad 9 m powinny być podzielone na krótsze odcinki, przy zastosowaniu spoczników o długości, co najmniej 1,4 m.

### § 71 [Pochylnie dla niepełnosprawnych]

1. Pochylnie przeznaczone dla osób niepełnosprawnych powinny mieć szerokość płaszczyzny ruchu 1,2 m, krawężniki o wysokości, co najmniej 0,07 m i obustronne poręcze odpowiadające warunkom określonym w § 298, przy czym odstęp między nimi powinien mieścić się w granicach od 1 m do 1,1 m.
2. Długość poziomej płaszczyzny ruchu na początku i na końcu pochylni powinna wynosić, co najmniej 1,5 1,4 m.
3. Powierzchnia spocznika przy pochylni dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich przy wejściu do budynku powinna mieć wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 1,4 x 1,4 m poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych do budynku.
4. Krawędzie stopni schodów w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i użyteczności publicznej powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki być wyróżnione w sposób czytelny dla osób niedowidzących.

### § 73 [Poziom podłogi]

1. W pomieszczeniu mieszkalnym poziom podłogi od strony ściany z otworami okiennymi i drzwiowymi nie powinien

~~znajdować się poniżej poziomu terenu przy budynku.~~

~~2. W pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi w budynku zakładu opieki zdrowotnej, opieki społecznej, oświaty, wychowania i nauki poziom podłogi powinien znajdować się co najmniej 0,3 m powyżej terenu urządzonego przy budynku.~~

~~3. W pomieszczeniu produkcyjnym i usługowym poziom podłogi może znajdować się na poziomie terenu urządzonego przy budynku. Obniżenie poziomu podłogi poniżej terenu wymaga uzyskania zgody państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego wydanej w porozumieniu z właściwym okręgowym inspektorem pracy~~

1. W pomieszczeniach przeznaczonych na stały pobyt ludzi poziom podłogi od strony ściany z oknami i drzwiami nie powinien znajdować się poniżej poziomu terenu.

2. Dopuszcza się usytuowanie pomieszczeń określonych w ust. 1 poniżej poziomu terenu przy budynku, z wyłączeniem pomieszczeń mieszkalnych w zabudowie wielorodzinnej, pod warunkiem uzyskania zgody państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, wydanej w porozumieniu z właściwym okręgowym inspektorem pracy.

**§ 74 [Niepełnosprawni]** W budynku użyteczności publicznej pomieszczenia ogólnodostępne ze zróżnicowanym poziomem podłóg powinny być przystosowane do ruchu osób niepełnosprawnych.

### **§ 75 [Szerokość drzwi]**

1. Drzwi do pomieszczenia przeznaczonego na stały pobyt ludzi oraz do pomieszczenia kuchennego powinny mieć co najmniej szerokość 0,8 m i wysokość 2 m w świetle ościeżnicy.

2. W budynku użyteczności publicznej drzwi wewnętrzne, z wyjątkiem drzwi do pomieszczeń technicznych, higienicznosanitarnych i gospodarczych, powinny mieć co najmniej szerokość 0,9 m i wysokość 2 m w świetle ościeżnicy.

3. Drzwi, o których mowa w ust. 1 i 2, nie powinny mieć progów.

### **§ 77 [Wysokość]**

1. Pomieszczenie higienicznosanitarne powinno mieć wentylację spełniającą wymagania przepisów rozporządzenia oraz przepisów odrębnych.

2. Pomieszczenie higienicznosanitarne powinno mieć wysokość w świetle co najmniej 2,5 m, z wyjątkiem łazienki ogólnodostępnej, której wysokość powinna wynosić co najmniej 3 m.

3. Dopuszcza się zmniejszenie wysokości pomieszczenia higienicznosanitarne ~~w budynku mieszkalnym oraz w hotelu, motelu i pensjonacie~~ do 2,2 m w świetle, w przypadku, gdy jest ono wyposażone w wentylację mechaniczną wywiewną lub nawiewno-wywiewną.

2. Posadzka pralni, łazienki, umywalni, kabiny natryskowej i ustępu powinna być zmywalna, nienasiąkliwa i nieśliska.

### **§ 79 [Drzwi]**

~~1. Drzwi do łazienki, umywalni i wydzielonego ustępu powinny otwierać się na zewnątrz pomieszczenia, mieć, z zastrzeżeniem § 75 ust. 2, co najmniej szerokość 0,8 m i wysokość 2 m w świetle ościeżnicy, a w dolnej części otwory o sumarycznym przekroju nie mniejszym niż 0,022 m<sup>2</sup> dla dopływu powietrza.~~

1. Drzwi do łazienki, umywalni i wydzielonego ustępu powinny otwierać się na zewnątrz pomieszczenia i mieć :

1) w dolnej części otwory o sumarycznym przekroju nie mniejszym niż 0,022 m<sup>2</sup> dla dopływu powietrza,

2) wysokość, co najmniej 2 m a szerokość, co najmniej 0,7 m w świetle ościeżnicy,

3) w przypadku pomieszczeń i kabin przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, szerokość w świetle ościeżnicy, co najmniej 0,9 m.

2. W łazienkach i ustępach, z wyjątkiem ogólnodostępnych, dopuszcza się stosowanie drzwi przesuwnych lub składanych.

**§ 83 [Kabina ustępowa]** Kabina ustępowa (ustęp wydzielony), nieprzeznaczona dla osób niepełnosprawnych, powinna mieć najmniejszy wymiar poziomy (szerokość) w świetle co najmniej 0,9 m i powierzchnię przed miską ustępową co

najmniej 0,6 x 0,9 m w rzucie poziomym, spełniającą również funkcję powierzchni przed umywalką - w przypadku jej zainstalowania w kabinie ustępowej.

## § 85 [Organizacja]

1. Ustępy ogólnodostępne w budynkach zamieszkania zbiorowego, użyteczności publicznej i zakładów pracy powinny mieć wejścia z dróg komunikacji ogólnej.

2. W ustępach ogólnodostępnych należy stosować:

1) przedsionki, oddzielone ścianami pełnymi na całą wysokość pomieszczenia, w których mogą być instalowane tylko umywalki;

~~2) drzwi o szerokości co najmniej 0,9 m;~~

~~3) drzwi do kabin ustępowych otwierane na zewnątrz, o szerokości co najmniej 0,8 m, a do kabin przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, co najmniej 0,9 m;~~

4) przegrody dzielące ustęp damski od męskiego, wykonane jako ściany pełne na całą wysokość pomieszczenia;

5) miski ustępowe umieszczone w oddzielnych kabinach o szerokości co najmniej 1 m i długości 1,10 m, ze ściankami i drzwiami o wysokości co najmniej 2 m z prześwitem nad podłogą 0,15 m; oddzielenia nie wymagają ustępy dla dzieci w żłobkach i przedszkolach;

6) wpusty kanalizacyjne podłogowe z syfonem oraz armaturę czerpalną ze złączką do węża w pomieszczeniach ~~z pisuarem lub~~ mających więcej niż 4 kabiny ustępowe;

7) wentylację grawitacyjną lub mechaniczną - w ustępach z oknem i jedną kabiną, a w innych - mechaniczną o działaniu ciągłym lub włączaną automatycznie.

3. Przedsionków, o których mowa w ust. 2 pkt 1, nie wymagają ustępy przy salach zajęć w żłobkach i przedszkolach oraz przy pokojach dla chorych w szpitalach.

## § 86 [Przystosowanie dla niepełnosprawnych]

1. W budynku, na kondygnacjach dostępnych dla osób niepełnosprawnych, co najmniej jedno z ogólnodostępnych pomieszczeń higienicznosanitarnych powinno być przystosowane dla tych osób przez:

1) zapewnienie **wolnej** przestrzeni manewrowej w **okręgu** o **wymiarach średnicy** co najmniej ~~1,5 x 1,5~~ **1,4** m;

2) stosowanie w tych pomieszczeniach i na trasie dojazdu do nich drzwi bez progów;

3) zainstalowanie odpowiednio przystosowanej, co najmniej jednej miski ustępowej i umywalki, a także jednego natrysku, jeżeli ze względu na przeznaczenie przewiduje się w budynku takie urządzenia;

4) zainstalowanie uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higienicznosanitarnych.

2. Dopuszcza się stosowanie pojedynczego ustępu dla osób niepełnosprawnych bez przedsionka oddzielającego od komunikacji ogólnej.

## § 93 [Oświetlenie kuchni]

1. Pomieszczenie mieszkalne i kuchenne powinno mieć bezpośrednie oświetlenie światłem dziennym.

2. W mieszkaniu jednopokojowym dopuszcza się pomieszczenie kuchenne bez okien lub wnękę kuchenną połączoną z przedpokojem, pod warunkiem zastosowania, co najmniej wentylacji:

1) grawitacyjnej - w przypadku kuchni elektrycznej;

2) mechanicznej wywiewnej - w przypadku kuchni gazowej.

~~3. W mieszkaniu wielopokojowym kuchnia może stanowić część pokoju przeznaczonego na pobyt dzienny, pod warunkiem zastosowania w tym pomieszczeniu wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej z podłączeniem do niej okapu wywiewnego nad trzonem kuchennym, a także z zapewnieniem odprowadzenia powietrza z pomieszczenia dodatkowym otworem wywiewnym, usytuowanym nie więcej niż 0,15 m poniżej płaszczyzny sufitu.~~

**3. Kuchnia może stanowić część pokoju przeznaczonego na pobyt dzienny, pod warunkiem zastosowania w tym pomieszczeniu wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej oraz okapu nad trzonem kuchennym.**

4. W przypadku zastosowania okapu kuchennego z wyprowadzeniem powietrza na zewnątrz, w pomieszczeniu należy zastosować wentylację mechaniczną wywiewną.

5. Otwór wywiewny wentylacji powinien być usytuowany nie więcej niż 0,15 m poniżej płaszczyzny sufitu.

6. W kuchni stanowiącej wnękę kuchenną pokoju w mieszkaniu jednopokojowym wyklucza się trzony kuchenne inne niż elektryczne.

#### § 94 [Minimalna szerokość]

1. W budynku wielorodzinnym szerokość **pomieszczeń** w świetle ścian **lub innych elementów wydzielających powierzchnię tych** pomieszczeń powinna wynosić co najmniej:

1) pokoju sypialnego przewidzianego dla jednej osoby - 2,2 m;

2) pokoju sypialnego przewidzianego dla dwóch osób - 2,7 m;

3) kuchni **lub wnęki kuchennej** w mieszkaniu jednopokojowym i **wnęki kuchennej w mieszkaniu wielopokojowym** - 1,8 m;

4) kuchni w mieszkaniu wielopokojowym - 2,4 m.

2. W mieszkaniu **wielopokojowym** :

1) co najmniej jeden pokój powinien mieć powierzchnię nie mniejszą niż 16 m<sup>2</sup>,

2) **w przypadku pokoju z wnęką kuchenną jego powierzchnia nie może być mniejsza niż 18 m<sup>2</sup>.**

3. **W mieszkaniu jednopokojowym pokój powinien mieć powierzchnię nie mniejszą niż 18 m<sup>2</sup>, a w przypadku pokoju z wnęką kuchenną nie mniejszą niż 20 m<sup>2</sup>.**

.....

## ZAŁĄCZNIK nr 1

### NORMY a WT

#### KOMINY

##### **PN-B-10425:1989 Przewody dymowe, spalinowe i wentylacyjne murowane z cegły - Wymagania techniczne i badania przy odbiorze - aktualna**

Przywołana w WT do:

##### § 140 [Konstrukcja]

1. Przewody (kanały) kominowe w budynku: wentylacyjne, spalinowe i dymowe, prowadzone w ścianach budynku, w obudowach, trwale połączonych z konstrukcją lub stanowiące konstrukcje samodzielne, powinny mieć wymiary przekroju, sposób prowadzenia i wysokość, stwarzające potrzebny ciąg, zapewniający wymaganą przepustowość, oraz spełniające wymagania określone w Polskich Normach dotyczących wymagań technicznych dla przewodów kominowych oraz projektowania kominów.

##### § 142 [Wyprowadzenie przewodów spalinowych]

2. Wymaganie ust. 1 uznaje się za spełnione, jeżeli wyloty przewodów kominowych zostaną wyprowadzone ponad dach w sposób określony Polską Normą dla kominów murowanych.

#### WENTYLACJA

##### **PN-B-03430:1983/Az3:2000 Wentylacja w budynkach mieszkalnych zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej - Wymagania – wycofana bez zastąpienia 07.09.2015 r.**

Przywołana w WT (tylko) do:

##### § 149 [Powietrze zewnętrzne]

1. Strumień powietrza zewnętrznego doprowadzanego do pomieszczeń, niebędących pomieszczeniami pracy, powinien odpowiadać wymaganiom Polskiej Normy dotyczącej wentylacji, przy czym w mieszkaniach strumień ten powinien wynikać z wielkości strumienia powietrza wywiewanego, lecz być nie mniejszy niż 20 m<sup>3</sup>/h na osobę przewidywaną na pobyt stały w projekcie budowlanym.

ale również dotyczy przecieź:

##### § 147 [Zapewnienie wentylacji]

1. Wentylacja i klimatyzacja powinny zapewniać odpowiednią jakość środowiska wewnętrznego, w tym wielkość wymiany powietrza, jego czystość, temperaturę, wilgotność względną, prędkość ruchu w pomieszczeniu, przy zachowaniu przepisów odrębnych i wymagań Polskich Norm dotyczących wentylacji, a także warunków bezpieczeństwa pożarowego i wymagań akustycznych określonych w rozporządzeniu.

Jest nowa norma w tym temacie: **PKN-CEN/TR 14788:2012 - wersja polska - Wentylacja budynków -- Projektowanie i wymiarowanie systemów wentylacji mieszkań**

##### Zakres

*W niniejszym Raporcie Technicznym określono zalecenia dotyczące właściwości i projektowania systemów wentylacji, jednorodzinnych i wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz budynków typu apartamentowego, wykorzystywane zarówno w lecie, jak i w zimie. Jest on przede wszystkim skierowany do architektów, projektantów, przedsiębiorców budowlanych oraz do wszystkich zaangażowanych we wdrażanie krajowych, regionalnych i lokalnych przepisów i norm. Uwzględniono cztery rodzaje wentylacji: wentylację naturalną, wentylację mechaniczną nawiewną, wentylację mechaniczną wywiewną i wentylację mechaniczną zrównoważoną. Nie wyklucza się kombinacji tych systemów, a system wentylacji może obsługiwać tylko jedno mieszkanie (system indywidualny) lub więcej mieszkań (system centralny). W niniejszej normie uwzględniono aspekty wentylacyjne połączonych systemów (wentylacja z ogrzewaniem i/lub chłodzeniem). Zakres tej normy nie obejmuje wentylacji garaży, wspólnych pomieszczeń, przestrzeni poddasza, przestrzeni podpodłogowych, dylatacji przegród i innych przestrzeni w konstrukcji budynku pod, nad i wokół pomieszczeń mieszkalnych. Systemy wentylacji, uwzględnione w niniejszym Raporcie Technicznym, mogą wpływać na przenikanie i rozcieńczenie radonu i innych gazów z gruntu, lecz zjawiska te nie wchodzą w zakres tego Raportu Technicznego. Systemy wentylacji, których zadaniem jest zmniejszenie przenikania radonu i innych gazów, nie wchodzą w zakres tego Raportu Technicznego*

Resume:

Normy **PN-B-03430:1983/Az3:2000** oraz **PN-B-10425:1989** łącznie z WT uzupełniają się w zakresie projektowania wentylacji grawitacyjnej. Nie znam treści normy (raportu technicznego ?) **PKN-CEN/TR 14788:2012**, ani innych jeśli są w zakresie wentylacji grawitacyjnej - naturalnej.

Moim zdaniem, w istniejącym stanie prawnym, nie można pozostawić „napoczętego” problemu wentylacji bez odniesienia do normy lub wprowadzenia dodatkowych przepisów dot. wentylacji do WT. Wentylacja grawitacyjna - naturalna oraz „kominy” z nią związane są polem częstych błędów popełnianych przez projektantów (architektów) w projektach budowlanych (zbyt małe przekroje, zbyt krótkie przewody, nieprawidłowo wyprowadzone ponad dach).

Wątpliwości budzą też zapisy § 93 (ust. 2. i 3.) dotyczące zastosowania wentylacji mechanicznej w przypadku kuchni gazowej pod kątem zgodności z normami i przepisami związanymi z instalacjami i urządzeniami gazowymi w budynkach (patrz § 150. 9.\*) oraz ust. 3. - *W mieszkaniu wielopokojowym kuchnia może stanowić część pokoju przeznaczanego na pobyt dzienny, pod warunkiem zastosowania w tym pomieszczeniu **wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej z podłączeniem do niej okapu wywiewnego nad trzonem kuchennym, a także z zapewnieniem odprowadzenia powietrza z pomieszczenia dodatkowym otworem wywiewnym, usytuowanym nie więcej niż 0,15 m poniżej płaszczyzny sufitu.*** – w zakresie zgodności z przepisami i normami dotyczącymi wentylacji oraz zasadami jej działania (łączenie przewodów wentylacji grawitacyjnej i mechanicznej oraz łączenie wentylacji mechanicznej z grawitacyjną, patrz § 148. 2. \*\*)

*\*) § 150. 9. **W pomieszczeniu z paleniskami na paliwo stałe, płynne lub z urządzeniami gazowymi pobierającymi powietrze do spalania z pomieszczenia i z grawitacyjnym odprowadzeniem spalin przewodem od urządzenia stosowanie mechanicznej wentylacji wyciągowej jest zabronione.***

*\*\*\*) § 148. 2. **W pomieszczeniu, w którym jest zastosowana wentylacja mechaniczna lub klimatyzacja, nie można stosować wentylacji grawitacyjnej ani wentylacji hybrydowej. Wymaganie to nie dotyczy pomieszczeń z urządzeniami klimatyzacyjnymi niepobierającymi powietrza zewnętrznego.***

#### POMIESZCZENIA HIGIENICZNO-SANITARNE (wybrana problematyka)

**Norma PN-B-01058:1988** - wersja polska - Budownictwo mieszkaniowe - Pomieszczenia sanitarne w mieszkaniach - Wymagania koordynacyjne elementów wyposażenia i powierzchni funkcjonalnych - **wycofana bez zastąpienia 01.09.2014 r. Nie przywołana nigdy w WT.**

*W normie podano wymagania dotyczące wymiarów minimalnych i zalecanych dla: odległości między elementami wyposażenia, odległości między elementami wyposażenia a wykończoną ścianą, powierzchni funkcjonalnych przed elementami wyposażenia. Norma zawiera liczne tablice i rysunki. Ma zastosowanie przy projektowaniu nowych i modernizowanych pomieszczeń sanitarnych w budownictwie mieszkaniowym.*

W nawiązaniu do przedstawionej przez architektów na spotkaniu w MliB propozycji zmiany minimalnych gabarytów kabin ustępowych (szer. 90 cm, gł. 120 cm), norma ta przewidywała minimalną powierzchnię funkcjonalną przed miską ustępową o wymiarach: szer. 80 cm gł. 60-80 cm (sic!), czyli gabaryt minimalny kabiny – szer. 80 cm, gł. 120 cm.

Należy zwrócić uwagę, że w polu przepisów dot. pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (ale nie tylko) występują dwa podstawowe rozporządzenia, które należy ujednoclić - uporządkować z uwagi za praktyczne problemy projektowe (ustęp ogólnodostępny, a ustęp w zakładzie pracy) związane z budynkami użyteczności publicznej do których zaliczają się zgodnie z WT również zakłady pracy: budynek *użyteczności publicznej* - *należy przez to rozumieć budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, w tym usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, oraz inny budynek przeznaczony do wykonywania podobnych funkcji; za budynek użyteczności publicznej uznaje się także budynek biurowy lub socjalny;*

Przepisy te czasem się wykluczają, a czasem mogą się uzupełniać (problemem wydaje się brak obowiązujących norm w tym zakresie). Ich rozdział, pod kątem praktycznego ich stosowania w projektowaniu i realizacji budynków nie jest niczym uzasadniony. Stwarza tylko realne pole problemów, konfliktów oraz niepotrzebnych interpretacji.

W tabeli poniżej zestawiono porównanie wybranych przepisów szczegółowych:

<p><b>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie</b></p> <p>Rozdział 6. Pomieszczenia higienicznosanitarne.</p>	<p><b>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ</b></p> <p><b>w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy</b></p> <p>ZAŁĄCZNIK Nr 3 - WYMAGANIA DLA POMIESZCZEŃ I URZĄDZEŃ HIGIENICZNOŚANITARNYCH</p>
<p>§ 77. 1. Pomieszczenie higienicznosanitarne powinno mieć <b>wentylację spełniającą wymagania przepisów rozporządzenia oraz przepisów odrębnych.</b></p>	<p>§ 1. 3. Pomieszczenia higienicznosanitarne powinny być <b>ogrzewane, oświetlone i wentylowane zgodnie z przepisami techniczno-budowlanymi i <u>Polskimi Normami.</u></b></p>
<p>§ 77. 2. Pomieszczenie higienicznosanitarne powinno mieć wysokość w świetle co najmniej 2,5 m, z wyjątkiem łazni ogólnodostępnej, której wysokość powinna wynosić co najmniej 3 m.</p> <p><b>3. Dopuszcza się zmniejszenie wysokości pomieszczenia higienicznosanitarne <u>w budynku mieszkalnym oraz w hotelu, motelu i pensjonacie do 2,2 m w świetle, w przypadku gdy jest ono wyposażone w wentylację mechaniczną wywiewną lub nawiewno-wywiewną.</u></b></p>	<p>§ 1. 4. Wysokość pomieszczeń higienicznosanitarnych nie powinna być w świetle mniejsza niż 2,5 m.</p> <p><b>Dopuszcza się zmniejszenie wysokości pomieszczeń higienicznosanitarnych <u>do 2,2 m w świetle - w przypadku usytuowania ich w suterenie, piwnicy lub na poddaszu.</u></b></p>
<p>§ 84. 1. W budynku użyteczności publicznej i zakładu pracy należy urządzić ustępy ogólnodostępne. Jeżeli liczba osób w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi na danej kondygnacji jest mniejsza od 10, dopuszcza się umieszczenie ustępu na najbliższej, <b>wyższej lub niższej kondygnacji.</b></p> <p>§ 84. 2. <b>W przypadku gdy w pomieszczeniach przeznaczonych na stały pobyt ludzi liczba osób jest mniejsza niż 10, dopuszcza się umieszczenie wspólnego ustępu dla kobiet i mężczyzn.</b></p>	<p>§ 25. 2. W budynkach ustępy powinny być urządzone na każdej kondygnacji. Jeżeli na kondygnacji pracuje mniej niż dziesięć osób, ustępy mogą znajdować się nie dalej niż na <b>sąsiedniej kondygnacji.</b></p>
<p>§ 84. 3. W budynkach, o których mowa w ust. 1, <b>odległość od stanowiska pracy lub miejsca przebywania ludzi do najbliższego ustępu nie może być większa niż 75 m, a od stanowiska pracy chronionej - niż 50 m.</b></p>	<p>§ 25. 1. Ustępy powinny być zlokalizowane w odległości nie większej niż 75 m od stanowiska pracy. <b>Odległość ta może być większa jedynie dla pracowników pracujących stale na otwartej przestrzeni, lecz nie powinna przekraczać 125 m od najdalszego stanowiska pracy.</b></p>
<p>§ 84. 2. W budynkach, o których mowa w ust. 1, w ustępach ogólnodostępnych powinna przypadać <b>co najmniej jedna umywalka na 20 osób</b>, co najmniej jedna miska ustępowa i jeden pisuar na 30 mężczyzn oraz jedna miska ustępowa na 20 kobiet, jeżeli przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy nie stanowią inaczej.</p>	<p>§ 28. 1. Na każdym trzydziestu mężczyzn zatrudnionych na jednej zmianie powinna przypadać co najmniej jedna miska ustępowa i jeden pisuar, lecz nie mniej niż jedna miska i jeden pisuar przy mniejszej liczbie zatrudnionych.</p> <p>2. Na każde dwadzieścia kobiet zatrudnionych na jednej zmianie powinna przypadać jedna miska ustępowa, lecz nie mniej niż jedna miska przy mniejszej liczbie zatrudnionych.</p> <p>§ 26. 2. Ustęp powinien mieć wejściowe pomieszczenie izolujące wyposażone w umywalki z dopływem ciepłej i zimnej wody <b>w ilości co najmniej jedna umywalka na trzy miski ustępowe lub pisuary, lecz nie mniej niż jedna umywalka.</b></p>



<p>§ 85. 1. Ustępy ogólnodostępne w budynkach zamieszkania zbiorowego, użyteczności publicznej i zakładów pracy powinny mieć wejścia z dróg komunikacji ogólnej.</p> <p>2. W ustępach ogólnodostępnych należy stosować:  <b>1) przedsionki, oddzielone ścianami pełnymi na całą wysokość pomieszczenia, w których mogą być instalowane tylko umywalki;</b></p>	<p>§ 26. 1. Wejścia do ustępów powinny prowadzić bezpośrednio z pomieszczeń, korytarzy lub dróg służących do komunikacji ogólnej.</p> <p><b>2. Ustęp powinien mieć wejściowe pomieszczenie izolujące wyposażone w umywalki z dopływem ciepłej i zimnej wody w ilości co najmniej jedna umywalka na trzy miski ustępowe lub pisuary, lecz nie mniej niż jedna umywalka.</b></p>
<p>§ 85. 2.</p> <p>2) drzwi o szerokości co najmniej 0,9 m;  3) drzwi do kabin ustępowych otwierane na zewnątrz, o szerokości co najmniej 0,8 m, a do kabin przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, co najmniej 0,9 m;  4) przegrody dzielące ustęp damski od męskiego, wykonane jako ściany pełne na całą wysokość pomieszczenia;  5) miski ustępowe umieszczone w oddzielnych kabinach o szerokości co najmniej 1 m i długości 1,10 m, ze ściankami i drzwiami o wysokości co najmniej 2 m z prześwitem nad podłogą 0,15 m; oddzielenia nie wymagają ustępy dla dzieci w żłobkach i przedszkolach;  6) wpusty kanalizacyjne podłogowe z syfonem oraz armaturę czerpalną ze złączką do węża w pomieszczeniach z pisuarem lub mających więcej niż 4 kabiny ustępowe;  7) wentylację grawitacyjną lub mechaniczną - w ustępach z oknem i jedną kabiną, a w innych - mechaniczną o działaniu ciągłym lub włączaną automatycznie.</p> <p>3. Przedsionków, o których mowa w ust. 2 pkt 1, nie wymagają ustępy przy salach zajęć w żłobkach i przedszkolach oraz przy pokojach dla chorych w szpitalach.</p>	<p>§ 26. 3. Drzwi prowadzące do pomieszczenia izolującego oraz drzwi łączące je z dalszą częścią ustępu powinny zamykać się samoczynnie.</p> <p>§ 27. 5. Szerokość przejść wzdłuż kabin ustępowych przy jednostronnym ich rozmieszczeniu powinna wynosić co najmniej 1,3 m. Jeżeli naprzeciwko kabin są umieszczone pisuary, odległość między ścianą, na której są zainstalowane, a kabinami nie powinna być mniejsza niż 2 m. Przejście między rzędami kabin powinno mieć szerokość co najmniej 2 m.</p> <p><b>Rozdział 1 - Przepisy ogólne</b></p> <p>§ 22. 1. Wymiary otworów drzwiowych w każdym pomieszczeniu powinny być odpowiednie do liczby pracowników z nich korzystających oraz do rodzaju i wielkości używanych urządzeń transportowych i przemieszczanych ładunków. <b>Wymiary otworów drzwiowych określa Polska Norma. (sic!)</b></p> <p>2. Sposób otwierania drzwi z pomieszczeń pracy i z pomieszczeń higienicznosanitarnych powinien odpowiadać wymaganiom przepisów techniczno-budowlanych i dotyczących ochrony przeciwpożarowej.</p>

Należy zwrócić uwagę, że przepisy nie precyzują kierunku otwierania drzwi z ustępu, a tylko z kabin ustępowych (na zewnątrz). Kierunek ten jak i kierunek „lewo-prawo” powinien więc być podyktowany względami funkcjonalnymi i ergonomicznymi. Praktyka prowadzi do częstych nieporozumień przez rzeczoznawców bhp i sanepid domagających się zaprojektowania drzwi z ustępu otwieranych na zewnątrz (i „wykładanych” na ścianę), co wbrew pozorom pogarsza czasem użytkowanie ustępu. Problem wynika też z braku uregulowania przestrzeni funkcjonalnej przed umywalką (w przedsionku). Wg przywołanej normy **PN-B-01058:1988** (nieobowiązującej, wycofanej bez zastąpienia w 2014 r.) powierzchnia funkcjonalna przed umywalką powinna wynosić na gł. 70 cm, na szer. 50 – 100 cm w zależności od szerokości umywalki.

Przepisy WT mówią bowiem o „ustępie”, „wydzielonym ustępie”, „kabinie ustępowej” i „ustępie ogólnodostępnym”. Drzwi otwierane na zewnątrz pomieszczenia powinny mieć łazienki, umywalnie i **wydzielone ustępy** - patrz § 79. 1. Zgodnie z § 83. 1. **kabinę ustępową należy rozumieć jako ustęp wydzielony**. Z kolei w ustępie ogólnodostępnym, zgodnie z § 85, należy stosować m.in. przedsionki oraz drzwi o szerokości co najmniej 0,9 m i **drzwi do kabin ustępowych otwierane na zewnątrz**, o szerokości co najmniej 0,8 m, a do kabin przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, co najmniej 0,9 m.

Przepisy WT nie regulują więc kierunku otwierania drzwi do **ustępu ogólnodostępnego i jego przedsionka**.

Dodatkowo przepisy BHP nakazują umieszczanie umywalek tylko w przedsionku (pomieszczeniu izolującym – dodatkowe sformułowanie), czego przepisy WT nie określają.

Jak widać przepisy są nieprecyzyjne, niejasne i stwarzają problemy interpretacyjne.

Należało by rozdzielić ustęp od przedsionka, który obecnie wchodzi w skład ustępu. Należało by nie wykluczać możliwości zaprojektowania wspólnego przedsionka do różnych odrębnych ustępów (np. dla mężczyzn i kobiet) Należało by dopuścić wysokość minimalną 2,20 m dla ustępów (i łazienek), przy warunku zastosowania wentylacji mechanicznej (wywiewnej). Nie znajdują uzasadnienia uwarunkowania lokalizacyjne, wymienione w WT i BHP.

Należało by ujedynolnić i zminimalizować wymiary kabin ustępowych (czyli „wydzielonych ustępów”) poprawiając ich proporcje do wyżej proponowanych oraz zmniejszyć szerokości drzwi do nich.

Należy zwrócić uwagę, że powierzchnie funkcjonalne i potrzeby ergonomiczne dla osób niepełnosprawnych, starszych oraz dzieci są inne.

Z uwagi na problematykę funkcjonalności, ergonomii, użytkowania i wymaganego dedykowanego wyposażenia, w tym w szczególności dla osób niepełnosprawnych, należało by docelowo odnieść problematykę pomieszczeń higieniczno – sanitarnych do norm, standardów itp. opracowań wyłączając ją z przepisów obowiązujących rozporządzeń.

